

Uit de boeken

Volkskundemuseum Turminum Deurne,
foto Karin Borghouts, 2006

De poppen dansen (voorlopig) niet meer

Het Antwerps Volkskundemuseum in de Gildekamersstraat, achter het stadhuis, viert dit jaar zijn eeuwfeest en ging op 19 augustus definitief dicht. De collectie van 180.000 objecten verhuist naar het MAS.

Naar aanleiding van de verjaardag verscheen het boek *De poppen aan het dansen*, onder redactie van Werner van Hoof, de conservator van het Antwerps Volkskundemuseum, en professor Bert De Munck. Die doceert aan de Universiteit Antwerpen sociaal-economische geschiedenis van de Nieuwe Tijd, geschiedenis van sociale organisaties en het verenigingsleven. Het boek kreeg twee ondertitels: 'Honderd jaar Antwerps Volkskundemuseum'

en 'Nieuwe visies op erfgoed en musea'. Die vlaggen dekken de lading.

De poppen aan het dansen opent met een interessante bijdrage van professor Marnix Beyen. Hij tekent de culturele en maatschappelijke context van de volkskunde in de twintigste eeuw. Beyen begint zijn verhaal al in de periode 1880-1914 of de *belle époque*, een beeld van frivoliteit en weelde dat is gegroeid uit de nostalgie na de Grote Oorlog. Intellectuelen en kunstenaars uit die kwarteeuw hadden hun eigen tijd anders ingeschat en spraken van een *fin de siècle* met het verval van oude zekerheden en de teloorgang van burgerlijke waarden. Er waren de plattelandsvlucht naar de industriële cen-

boeken

tra, de arbeiders die massaal en vaak gewelddadig op straat kwamen en de angst van de burgerij. En er was het groeiend besef dat tegenover de 'gedegenereerde' arbeidersmassa in de steden ook een zuiver, intact gebleven 'volk' bestond, dat men op het platteland ging zoeken. De roep om het verleden te laten voortleven klonk steeds luider. Dat verklaart het grote succes van volkskunde, dat in de jaren 1880 een discipline met wetenschappelijke ambities werd, en van de toenemende zorg voor het materiële erfgoed met ondermeer de Monumentenwet van 1907. In datzelfde jaar opende het Antwerpse Museum voor Folklore, in 1962 omgedoopt tot Volkskundemuseum.

Hoofdmoot van *De poppen aan het dansen* is de geschiedenis van het museum. Het eerste deel behandelt de periode 1907-1956 en kreeg van de auteur, Alfons K.L. Thijs, het predikaat 'tragisch'. Toch start het vrij vrolijk met Max Elskamp (1862-1931), een Antwerps jurist, een Franstalig dichter, een zonderling die door zijn familie werd bespot omdat hij zich als bankierszoon amuseerde met het verzamelen van 'waardeloze' en 'kinderachtighe' dingen zoals volksprenten en ganzenborden. Maar Elskamp bleef collectioneren en in 1900 richtte hij het Conservatoire de la Tradition Populaire op. In 1904 kreeg de verzameling van het Conservatoire het bezoek van burgemeester Jan van Rijswijk, die aan Elskamp beloofde een lokaal ter beschikking te zullen stellen. Pas drie jaar later was het Museum voor Folklore een feit. Heel snel ontstonden spanningen in het museumbestuur, vooral tussen Franstaligen en Vlaamsgezinden. Na de eerste Wereldoorlog lag het museum jarenlang op apegapen., in 1935 werd het gedumpt in een afgedant schoolgebouw, in 1945 liep het schade op door een vliegende bom... Tragisch, inderdaad. Ook de jongste vijftig jaar was de geschiedenis van het Volkskundemuseum nerveus. Het verloor in de jaren 1980 de greep op de eigen geschiedenis en werd tegen het einde van de jaren 1990 ingehaald door het prestigieuze project MAS. Daarover is er een bijdrage van Peter Stabel en Carl Depauw. Verder is er onder meer een artikel van Ad de Jong over de nieuwe trends in historische en etnologische musea, ook in het buitenland, Boeiend is de inbreng van fotografe Karin Borghouts. Middenin het boek geeft ze een haarscherp beeld van een 25-tal volkskundige musea en hun manieren van presenteren. Alles samen is dit boek een belangrijke bijdrage aan de discussie rond het erfgoedvertoog van vandaag. (MV)

Bert De Munck en Werner van Hoof (red)
De poppen aan het dansen
264 blz., rijk geïllustreerd
Paperback
ISBN 978 90 77503 83 6
25 euro
VANTILT, NIJMEGEN, 2007

GEZOCHT!

Klasfoto bij dino's

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen zoekt iedereen die met de klas op bezoek is geweest in het Museum voor Natuurwetenschappen te Brussel. Die vol bewondering keek naar de dino's, mammoeten, olifanten... en die een foto heeft van dat bezoek. Het volgende thema in Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen brengt het hele verhaal van de Janlet-vleugel van het Museum voor Natuurwetenschappen. En we zijn dus nog op zoek naar een foto van een klasbezoek (liefst uit de oude doos). Heeft u die? En wil u in het oktobernummer van OKV prijken? Schrijf dan naar Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Hofstraat 15, 2000 Antwerpen, telefoneer naar 03 224 15 30 of mail naar info@okv.be.

Getuigen Expo 58

De Wereldtentoonstelling van 1958 lokte meer dan 42 miljoen bezoekers naar Brussel. Voor velen was het bijzondere gebeurtenis die nog lang bleef nazinderen: de indrukwekkende paviljoenen, de verre reis naar de hoofdstad, de overvloed aan Expo-nieuws in de krant, op de radio of op de eerste tv's. Ondertussen zijn er bijna vijftig jaar verstreken. Tijd voor een terugblik, tijd om de toekomstvisies van toen te vergelijken met de realiteit van nu. Tot vandaag focust het verhaal van Expo 58 op de architectuur, de stand van de technologie en het geloof in de vooruitgang. Het Vlaams Centrum voor Volkscultuur en de dertien Vlaamse erfgoedcellen willen dit verhaal nuanceren en 'van onderuit' documenteren. Dat gebeurt door ervaringen van bezoekers centraal te plaatsen en vast te leggen. Het project heet *Expo 58. Back tot the future* en zoekt een antwoord op vele vragen. Wat waren de verwachtingen van de Expo-bezoekers? Wat herinneren ze zich van hun bezoek? Heeft Expo 58 op enige manier impact gehad op hun leven?

Tegelijkertijd peilt het project bij getuigen of zij nog (beeld)materiaal, zoals foto's, filmpjes en andere sporen, in hun bezit hebben. Zo komt een nieuwe collectie persoonlijke stukken rond Expo 58 tot stand. Samen met getuigenissen zijn het bouwstenen om een geheugenkaart rond de hele gebeurtenis samen te stellen. In 2008 zullen de erfgoedcellen de resultaten op diverse manieren voorstellen aan het publiek. De erfgoedcellen zoeken daarom getuigen van Expo 58. Was u er bij? Werkte u als hostess op de wereldtentoonstelling? Bouwde u mee aan één van de vele paviljoenen? Heeft u nog beeldmateriaal of souvenirs van uw bezoek? De erfgoedcellen zijn op zoek naar u. Neem contact op met projectcoördinator Ans Van de Cotte, Vlaams centrum voor Volkscultuur, Gallaitstraat 76 / 2, 1030 Brussel, tel. 02 243 17 33, ans@expo1958-2008.be. Of surf naar <http://www.expo1958-2008.be>.